

Шыфр: _____

Зацвярджаю

Колькасць балаў: _____

Намеснік старшыні
арганізацыйнага камітэта
намеснік Міністра адукацыі

Месца: _____

_____ дзевяціч
«18» _____ 2013 года

III ЭТАП XXX РЭСПУБЛІКАНСКАЙ АЛІМПІАДЫ
ПА ВУЧЭБНЫХ ПРАДМЕТАХ «БЕЛАРУСКАЯ МОВА» I
«БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА»

КОМПЛЕКСНАЯ РАБОТА ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ I ЛІТАРАТУРЫ

Студзень, 2014 г.

9 клас

Заданні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Усяго
Балы											

Варыянт I

Заданне 1. Запішыце ў транскрыпцыі, як вымаўляецца прыназоўнік **З** у наступных словазлучэннях.

Максімальная колькасць балаў – 5 (1 бал – за кожны правільны запіс у транскрыпцыі).

Словазлучэнне	Вымаўленне прыназоўніка з
1) аладкі з яблыкамі	[]
2) прыехаў з поўначы	[]
3) сустрэўся з журналістам	[]
4) выйшлі з гімназіі	[]
5) выпісаў з часопіса	[]

Заданне 2. Запішыце фразеалагізмы з кампанентам *вечер*, якім адпавядаюць наступныя лексічныя значэнні.

Максімальная колькасць балаў – 4 (1 бал – за кожны правільна ўказаны фразеалагізм).

Значэнне фразеалагізма	Фразеалагізм
1) 'у каго-небудзь няма грошай'	
2) 'хто-небудзь вельмі легкадумны, несур'ёзны'	
3) 'назад не вернеш, не знойдзеш каго-небудзь; пра безнадзейныя пошукі каго-небудзь'	
4) 'рабіць што-небудзь сабе на шкоду'	

АБГРУНТАВАННЕ:

Заданне 6. Прачытайце выказванне, выпішыце з яго займеннікі, паставіўшы іх у пачатковай форме. Вызначце разрады займеннікаў паводле значэння.

Максімальная колькасць балаў – 6.

Ніхто, які стварае нешта, лепшы за некага, хто творыць нішто (А. Пандзіт).

Займеннік у пачатковай форме	Разрад займенніка паводле значэння

Заданне 7. Прааналізуйце словазлучэнні. Падкрэсліце ў дужках правільны варыянт іх арганізацыі.

Узор: аддзякаваць (*таварыша, таварышу, для таварыша*) за дапамогу.

Максімальная колькасць балаў – 4.

1. спрыяць (*развіццю, для развіцця, аб развіцці*) эканомікі;
2. ахарактарызаваць (*аб становішчы, пра становішча, становішча*) у свеце;
3. пацікавіцца (*планамі, пра планы, аб планах*) на будучае;
4. аплаціць (*праезд, за праезд, для праезду*) у метро.

Заданне 8. Вызначце назву твора і яго аўтара па прыведзеных урыўках. Афрміце свае адказы ў табліцы.

Максімальная колькасць балаў – 6.

I

Над быстрым Днепрам, дзе сягоння
Стаяць Магілёва муры,
Драмала пушча ў сотні гоняў,
Змагала громы і віхры.

II

– Трэба кабана закалоць. Швайка ёсць? Сусед змоўчаў, але па тым, як паглядзеў на свае брудныя штаны, на далоні, як зняў са сцяны старую фуфайку, ускінуў на плечы, як узяў з падаконніка кепку, хвастануў ёю па калене, выбіў пыл з пілавіннем, ускінуў на галаву, Сцяпан зразумеў, што Лёнік ужо збіраецца, без лішніх слоў. Тут жа, у сенцах, адчыніў дзверы ў клець, зайшоў туды, у цямноту, заляскатаў жалеззём, нештачка шукаў.

III

Ён падаў руку, агорнуты новым клопатам, старшыня раўнадушна паціснуў яе. Гэтак жа стрымана паціснуў халодную камбатаву далонь і «вучоны» – у акулерах, высокі, сутулы баец Фішар; без крыўды, шчыра зірнуў на камандзіра другі няўдака, на якога скардзіўся старшыня, — малады, са свежымі сумнымі вачыма радавы Глечык. «Нічога, чорт не здрадзіць — свіння не з’есць», — бесклапотна пажартаваў пэтэравец Свіст, белабрысы, расшпілены на ўсе кручкі і

гузікі, жулікаваты з выгляду хлопец. Спаважна падаў сваю пухлую далонь непаваротлівы, мардаты Пшанічны і пачціва, прыстукнуўшы бруднымі абцасамі, развітаўся чарнявы, прыгожы Аўсееў.

ПРАВІЛЬНЫЯ АДКАЗЫ:

№	Назва твора	Аўтар твора
I		
II		
III		

Заданне 9. Па фактах біяграфіі, творах, некаторых характарыстыках “пазнайце” пісьменніка. Устанавіце адпаведнасць і запішыце адказ у форме “лічба – літара” (напрыклад, 6-Е).

Максімальная колькасць балаў – 6 (1 бал – за кожную правільна ўстаноўленую адпаведнасць).

1. Сын беззямельнага арандатара, затым — сам дробны арандатар, чорнарабочы бровара, бібліятэкар, супрацоўнік, а пасля і рэдактар адной з першых легальных беларускіх газет.	А. Алесь Бачыла
2. У Адэсе прайшло яго “першае маленства”. На пятым годзе жыцця апынуўся ў Беларусі, у вёсцы Загора. Гэта “другое маленства”, што ўвайшло ў памяць і ўразіла багаццем прыроды, яркасцю і арыгінальнасцю беларускіх народных святаў, звычайў, прыгажосцю роднай мовы.	Б. Кандрат Крапіва
3. Толькі ў 1911 г., пасля заканчэння ніжагародскай гімназіі, лёс падараваў яму першую свядомую сустрэчу з роднай Беларуссю.	В. Янка Брыль
4. Майстар байкі, непераўздызены сатырык у паэзіі, прозе, драматургіі; яго слова ў навуцы таксама было важкім і значным, асабліва для свайго часу.	Г. Янка Купала
5. Стварыў “энцыклапедыю сялянскага жыцця”.	Д. Якуб Колас
6. Сюжэтнасць верша, напеўнасць радка далі магчымасць многія яго вершы пакласці на музыку (“Радзіма мая дарагая” і інш.). На беларускую мову перакладаў творы рускіх, украінскіх, латышскіх паэтаў, “Залаты ключык, або Прыгоды Бураціна” А. Талстога і інш.	Е. Максім Багдановіч

ПРАВІЛЬНЫЯ АДКАЗЫ: _____

Заданне 10. Запоўніце пропускі ў наступных выказваннях.

Максімальная колькасць балаў – 3 (1 бал – за кожнае правільна адноўленае слова).

1) _____ – творы старажытнай літаратуры, у якіх запіс дакладных звестак пра пэўныя падзеі, сведкам якіх быў летапісец, спалучаўся з літаратурна апрацаванымі паданнямі пра падзеі ранейшыя, мінулыя.

2) Шматзначны вобраз, від іншасказання, які асноўваецца на падабенстве ці агульнасці прадметаў, з’яў і заключаецца ва ўмоўным абазначэнні сутнасці якой-небудзь з’явы, у літаратуры называецца _____.

3) _____ – урачысты, узнёслы верш у гонар нейкай з’явы, падзеі ці асобы.